

**אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה**

המחלקה לחינוך - תשפ"א 2021

שם הקורס: בין הפוליטי ל'חינוכי': אקטיביזם ושינוי חברתי בשדה החינוך

מס' קורס: סמס' א'- 129.1.1981, סמס' ב' 129.1.1991

שם המרצה: ניר קורן

שעות קבלה: יום ג' 17:00-18:00 בבנין 72 חדר 154

יעדי ההוראה:

ה'פוליטי' וה'חינוכי' קשורים זה בזה בקשר אינהרנטי, והם אינם ניתנים להפרדה. הנחה זו תעמוד בבסיסו של קורס זה, אשר יעסוק בסוגיות המצויות על התפר שבין הפוליטי לבין החינוכי. במסגרת הקורס, ננסה להבין את המושג 'פוליטי' ואילו משמעויות יש לו בשיח הציבורי באופן כללי ובשדה החינוכי בפרט; ננסה להבין למה מתכוונים כאשר אומרים "החינוך הוא אקט פוליטי" ומהן התפיסות המרכזיות השונות ביחס לביצוע של 'חינוך פוליטי'; ננסה להבין אילו קשרים קיימים בין השיח הפוליטי בישראל לבין האופן שבו מתעצב העיסוק בפוליטי בתוך מערכת החינוך הפורמלית והבלתי-פורמלית **ונכיר ארגוני חברה אזרחית ואקטיביזם בתחומי החינוך**. מחנכים רבים מבקשים להניע תלמידיהם/חניכיהם למעורבות פוליטית, ואחרים נדרשים לעסוק מעת לעת באירועים אקטואליים, לנהל דיונים בסוגיות שנויות במחלוקת או להתמודד עם אמירות פוליטיות מצד תלמידיהם/חניכיהם. בקורס זה ננסה להעניק כלים תיאורטיים לעיסוק בסוגיות אלו, בין אם הן מופיעות בבית-הספר הממלכתי, בארגוני חברה אזרחית או במסגרת מלאכת כתיבת תכניות לימוד. במסגרת הקורס, הסטודנטים יחשפו לגישות תיאורטיות שונות וידרשו לבחון את הקשר בין הפוליטי לבין החינוכי, בהקשר של סוגיות קונקרטיות ממערכת החינוך הישראלית בישראל של המאה ה-21. **בנוסף, הסטודנטים ייפגשו עם מרצים ומרצות אורחים מארגונים חברתיים-חינוכיים, על-מנת לאפשר לסטודנטים להשתלב באותם ארגונים בהמשך הלימודים.**

פרשיות לימודים:

- מהו הפוליטי? (התמקדות בתפיסה הביקורתית)
- איך עושים 'פוליטיזציה' ו'דה-פוליטיזציה'?
- אקטיביזם, חברה אזרחית ושינוי חברתי
-
- פוליטיקה חינוכית וחינוך פוליטי.
- חינוך פוליטי - הגישה השמרנית, הליברלית והביקורתית.
- פדגוגיה ביקורתית – הרחבה
-
- חינוך לאקטיביזם פוליטי - מטרות ועמדות מתחרות
- חינוך פוליטי במערכת החינוך הממלכתית
- חינוך פוליטי בארגונים חינוכיים-פוליטיים
- פוליטיקה של ידע ושל תוכניות לימודים
- עיסוק בסוגיות שנויות במחלוקת - דילמות מהשדה
- מה מקומו של עמדת המחנך/המנהיג בחינוך הפוליטי?
-
- סוגיות באי-שוויון בחינוך: מגדר, אתניות ומעמד (צדק חלוקתי וצדק הכרתי)
- היכרות עם ארגוני "חינוך פוליטי"

משקל בציון הסופי	
נוכחות	10% (נוכחות חובה)
דפי-עמדה סמסטר א'	20%
פרזנטציה / דיבייטים	20%
מטלה מסכמת	50%
סה"כ ציון עובר: 56	100%

רשימה ביבליוגרפית (לפי א"ב) – תעודכן בהמשך

- אופיר, עדי. 2009. "מהו הפוליטי?" בתוך: תיאוריה וביקורת. גיליון 34. עמ' 173-179.
- גור זיו, חגית. 2013. פדגוגיה ביקורתית פמיניסטית וחינוך לתרבות של שלום. תל אביב: מופת.
- יערי, מילנה. בוסטין, עדנה. "אני ואתה נשנה את העולם: אקטיביסטים, ארגונים לשינוי חברתי והממשק ביניהם". תל-אביב: הוצאת שתי"ל.
- כהן, אדר. 2016. "מסכימים על סימני השאלה: חינוך פוליטי כפדגוגיה אזרחית משותפת". בתוך: גילוי דעת: כתב-עת רב תחומי לחינוך, חברה ותרבות. גיליון 10. עמ' 199-209.
- כהן, אדר. 2018. מהלכים בביטחון על חבל דק: עבודת פלוגות של מורים לאזרחות בישראל. נכתב כחיבור PhD תחת הנחיית של עדנה לומסקי-פדר. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- לם, צבי. 2000. "חינוך פוליטי וחינוך אידיאולוגי - הבחנות". בתוך: יורם הרפז (עורך), לחץ והתנגדות בחינוך. תל-אביב: ספריית הפועלים. עמ' 203-212.
- מיכאלי, ניר. 2014. "מבוא: חינוך ופוליטיקה במערכת החינוך הישראלית". בתוך: ניר מיכאלי (עורך), כן בבית ספרנו: קובץ מאמרים על חינוך פוליטי. תל-אביב: מכון מופ"ת והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 9-29.
- מנוחין, ישי. 2010. אקטיביזם ושינוי חברתי. תל-אביב: הוצאת 'ספרי נובמבר'.
- פינסון, הללי. 2016. "בין הפוליטי והמקצועי: תפקידו של חינוך לאזרחות בחברה בקונפליקט". בתוך: גילוי דעת: כתב-עת רב תחומי לחינוך, חברה ותרבות. גיליון 10. עמ' 191-198.
- פרייזר, ננסי. 2004. מחלוקה להכרה? דילמות של צדק בעידן "פוסט-סוציאליסטי". ע"מ 270-297. בתוך: פילק דני, רם אורי. שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי. הוצאת הקיבוץ המאוחד, ון-ליר.
- פרייה, פאולו. 1981. פדגוגיה של מדוכאים. תל אביב: מפרש.
- קורן, ניר. 2017. בין הפוליטי והחינוכי: תהליכי פוליטיזציה ודה-פוליטיזציה של החינוך לאזרחות בישראל ב-15 השנים האחרונות. נכתב כחיבור M.A תחת הנחייתה של הללי פינסון. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.
- שנהב, יהודה. 2009. "על האוטו-נומיות של הפוליטי". בתוך: תיאוריה וביקורת. גיליון 34. עמ' 181-190.
- תמיר, יולי (2013). "מורים בחזית: הוראת אזרחות בחברה מפוצלת". בתוך: דן אבנון (עורך), חינוך אזרחי בישראל. תל אביב: עם עובד, עמ' 288-303.
- Apple, M., Ball, S. and Armando Gandin, L. (2010) Introduction: Mapping the sociology of education: social context, power and knowledge, in M.W. Apple et al. (Eds) The Routledge International Handbook of the Sociology of Education, New York: Routledge
- Hess, Diana. McAvoy, Paula. 2015. The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education. New-York and London: Routledge.
- Popkewitz, Thomas. Brennan, Marie. 1998. "Restructuring the Social and Political Theory in Education: Foucault and Social Epistemology of School Practices". In: Thomas Popkewitz and Marie Brennan (Eds.), Foucault's Challenge: Discourse, Knowledge, and Power in Education. New York: Teachers College Press. pp. 287-313.